

אמא יקרה, מאמא שלי. אהובה, מי אם לא את השארת את חדרי לבך פתוחים, ברגישות, באהבה, בכאב, לכל מה שהביא אלינו העולם. לכל מה שהבאתי אליך, ותמיד קיבלת בחום. בהבנה.

לפני עשר שנים החלטנו להוציא ספר לכבודך. בהתחלה שאלת את מי זה מעניין בכלל... אבל הסכמת לספר לי, שאכתוב עבורך, "כמו שבאמת קרה". והיה מעניין כל כך. אמרת שאת מחלקת את חייך לשלוש תקופות משמעותיות.

ילדות בהמבורג, גרמניה. בת לאמה ובנימין פולק, הצעירה בארבעה אחים. חיים שמחים ובטוחים שהחלו להתערער עם עליית הנאצים לשלטון, שהפכו קשים ומפחידים יותר בהבנתה של ילדה בת תשע ועשר, שבת הספר, הרחוב, המשפחה משתנים סביבה. הוריך החכמים מצאו דרכים למלט את בני המשפחה. אדו ז"ל, הבכור, עזב עם עליית הנוער, לפני ליל הבדולח. אהרון ז"ל יצא אחריו, ומרים, שתיבדל לחיים ארוכים, יצאה אחרונה עם עליית הנוער, ברגע האחרון.

את היית בת הזקונים, ההורים הצליחו להשיג מקלט בצילה ולקחו אותך איתם לצד האחר של העולם, למקום מבטחים. וכך התחילה התקופה השניה של חייך, נעורים בסנטיאגו, צילה. אחרי התחלה קשה, מצאו הוריך מקום בקהילת המהגרים של צילה, ואת מצאת את מקומך. בבית הספר דובר הספרדית, בקונסרבטוריום למוזיקה בו היית התלמידה הצעירה ביותר לחליל צד, ובעיקר בתנועת הנוער "קדמה" של "השומר הצעיר" שם פגשת חברים בגיל וברעיון, שקיבלו את החברה הדתית בקבוצה באופן טבעי ופתוח. יצאת איתם למחנות קיץ וטיולים, עם סיר ואוכל משלך, וידיעה ברורה של כולם שבשבת את לא מצטרפת למסלול היומי, ובראשון תמיד יתחילו במקום שתוכלי להגיע לחבור אליהם.

כל זמן שהותכם בצילה חיכיתם לרישיונות עליה לארץ. כשסוף סוף הגיעו, לקראת תום זמן המנדט, חלה אביך ואת כל הסידורים המרובים מול המוסדות וחברות הנסיעות עשית בשם ההורים. שם, אמרת לי, מיצית את כל מנת הבריורקטיה שהיית מוכנה לספוג בחיך, ומאז תמיד שמחת להעביר את ענייני המנהלות לידיים אחרות, וטוב שיש קיבוץ שיסדר.

ואז הגיעה תקופת ארץ ישראל. והקיבוץ. הגעת להרצליה כי אחיך כבר היו חברים בקבוצת עלומים. הוריך היו הראשונים שזכו למעמד המכובד "הורים של חברים". אך כמעט מיד נשלחו אהרון ואדו ז"ל לסעד תחתית, והגעגועים נמשכו.

בסוף המלחמה התקבלת לחברות, ועם איחוד הקיבוץ פגשת את אבא, שעלה מארגנטינה עם הגרעין הדרום אמריקני הראשון ושמח מאד לפגוש בין כל היקיים אחת שדוברת ספרדית. יצרתם לכם שפה פרטית של אהבה. שפה שקטה, מבוססת על קריאה ומוזיקה, על הרבה הקשבה, ומעט דיבורים. אתם ביחד, כמעט שישים ושבע שנים. זוגיות שחלקיה משלימים זה את זו ומקריינים את הנכונות והאושר שבתוכה גם על הסובבים אתכם...

הקמתם משפחה נהדרת, תמישה ילדים שהביאו לכם בנות זוג, נכדים ונינים שלכולם מצאת מקום בלב הגדול, הפתוח, המופלא שלך.

אבא יקר, כולנו נחסר את אמא עד כאב, ואנו יודעים שאובדנך הוא הגדול מכולם. נעשה את כל שביכולתנו לדאוג שלא תהיה לבד מדי, ותישאר מוקף באהבתנו.

אנחנו מתנחמים איתך בידיעה שאמא יצאה מהעולם כפי שרצתה. במהירות, בשלווה, ללא ייסורים. קרובה אליך, ומטופלת במסירות.

וכאן המקום לומר תודה לכל מי שעזר וסעד את אמא בחודש האחרון של מחלתה. לצילה ואריאלה שעשו מעל ומעבר לנדרש, ועזרתן היתה חשובה כל כך בכל יום ואפילו בשבת. לחנוש, על השלווה, מאור הפנים והמקצועיות בהם נענתה לכל פניה ובקשה, לדורית ואסתר, האחיות המסורות שעשו ככל יכולתן לעזור, וסעדו את אמא ברגישות ומקצועיות. לקרטיגה היקרה, שהגיעה לפני פחות משבוע, ומיד הרגשנו כמה משמעותית וחשובה עזרתה. ולכל בית סעד, כל מי שהתעניין, ודרש בשלומה של אמא, והציע עזרה. הרגשנו מוקפים בטוב. באהבה.

אמא יקרה לי, לא תמיד הייתי פשוטה ומובנת לך. קראתי ספרים שלא עניינו אותך, עסקתי בנושאים שהיו רחוקים ממך, היו לי הרגלים הפוכים משלך בכל מה שקשור לסדר לדייקנות. אבל תמיד היה לך מקום בשבילי. לשמוע אותי, כפי שאני. לקבל אותי בלי לנסות לשנות, ולתקן. וכך לימדת אותי מהי אהבה.

כשהיינו ילדים, כל אחד מאיתנו, היית שרה לנו את "מיהו המיילל ברוח" כשיר ערש, שיר אהבה. אני זוכרת שהיית שרה לי אותו בדרך לגן, בשביל. רק אחרי הרבה מאד שנים הבנתי שלא רצית לשיר אותו בתוך הגן, ליד שאר ההורים והילדים, כי הוא תמיד גרם לך להזיל דמעות. היום אנחנו כבר לא מתביישים לבכות.